

Seminář 2-3

Základy ekonomie

Obsah semináře

- Náklady obětované příležitosti
- Rozhodování a mezní hodnoty
- Komparativní vs. absolutní výhoda
- Kvíz

Náklady obětované příležitosti

Předpokládejte, že Petrovy preference ohledně různých činností jsou seřazeny v tomto pořadí: 1. *spánek*, 2. *návštěva kina*, 3. *hraní na flétnu*, 4. *práce*.

1. Co je nákladem obětované příležitosti Petrova spánku?

- A. spánek
- B. návštěva kina
- C. hraní na flétnu
- D. návštěva kina, hraní na flétnu, a práce
- E. nic z výše uvedeného

2. Co je nákladem obětované příležitosti, když Petr půjde do kina?

- A. spánek
- B. práce
- C. hraní na flétnu
- D. spánek, hraní na flétnu, a práce
- E. nic z výše uvedeného

3. Co je nákladem obětované příležitosti Petrovy práce?

- A. spánek
- B. návštěva kina
- C. hraní na flétnu
- D. návštěva kina, hraní na flétnu, a práce
- E. nic z výše uvedeného

Náklady obětované příležitosti

Vyhráli jste lístek na koncert Erica Claptona (který nelze přeprodat). Stejný večer se ve městě koná také koncert Boba Dylana – navštívit ho, je vaše druhá nejpreferovanější aktivita pro tento den. Vstupenka na Boba Dylana stojí 400 Kč. Vy byste za možnost poslechnout si Dylanovo vystoupení byli ochotni zaplatit až 500 Kč. S návštěvou obou těchto koncertů nejsou spojeny žádné další náklady.

- I. Na základě těchto informací, jaké jsou oportunitní náklady návštěvy koncertu Erica Claptona?
 - a) 0 Kč
 - b) 100 Kč
 - c) 400 Kč
 - d) 500 Kč
- II. Jak se změní vaše odpověď, pokud lze lístky na Claptona přeprodat za 600 Kč?

Náklady obětované příležitosti – Veřejné politiky a cost-benefit analýza

- Vláda zamýšlí zavést delší trestní sazby za vybrané trestné činy.
- Je si vědoma, že v důsledku delších trestů by vzrostl počet vězňů.
- *Přímé* náklady této reformy pro státní rozpočet (dražší provoz věznic, platy dozorců apod.) jsou odhadnuty na 100 milionů CZK.
- Tato politika by zároveň snížila kriminalitu, újma obětí by klesla o 120 milionů CZK.
 - a. Jaké jsou NOP této politiky? Diskutujte.
 - b. Za jakých okolností je optimální tuto politiku zavést?

Rozhodování a mezní hodnoty

Na přednášce jste si představili 7 (mikro) principů ekonomie. Jedním z nich je, že „Racionální lidé myslí v mezních veličinách“.

- a) Jak byste definovali racionálního jedince?
- b) Co jsou mezní veličiny?
- c) Definujte a vysvětlete **utopené náklady** (sunk costs).
- d) Definujte a vysvětlete pojem **klam utopených nákladů** (sunk costs fallacy).

Úkol 3: Rozhodování v mezních veličinách a utopené náklady

ČEZ se rozhoduje, zda dokončit rozestavěnou jadernou elektrárnu, či nikoli. ČEZ dosud proinvestoval 100 miliard Kč do výstavby nové jaderné elektrárny. (V případě nedokončení jsou dosud proinvestované prostředky ztraceny.) Společnost očekává, že za dobu životnosti vynesou elektrárna 200 miliard a provozní náklady po dobu životnosti dosáhnou 120 miliard Kč.

- a) Jak by se měl rozhodnout, pokud dostavba elektrárny bude stát dalších 20 miliard Kč. Vysvětlete.
- b) Jak by se měl rozhodnout, pokud dostavba elektrárny bude stát dalších 120 miliard Kč. Vysvětlete.

Rozhodování v mezních veličinách

Letadlo ČSA na lince Praha - Londýn za hodinu odlétá. Náklady ČSA na tento let jsou 100 000 Kč (palivo, letištní poplatky, personál). Na palubě je 100 pasažérů, kteří si koupili letenku za 2 000 Kč. U pokladny stojí jeden zájemce o letenku na poslední chvíli, ale chce slevu. Finanční výdaje náklady spojené s přepravou jednoho dalšího pasažéra (odbavení, palivo) jsou zanedbatelné (předpokládáme: nulové).

- a) Jaká je nejnižší možná cena, za kterou by pro ČSA bylo stále výhodné tuto letenku prodat? Vysvětlete.
- b) Jak by se vaše odpověď změnila, pokud by v letadle sedělo jen 20 pasažérů? Vysvětlete.
- c) Uvažujme, že v letadle je volné právě jen jedno poslední sedadlo, ochota platit zmíněného pasažéra platit za letenku je 3 000 Kč. U pokladny se objevil ještě druhý pasažér, který je ochoten zaplatit až 4 000 Kč. ČSA v tuto chvíli může s oběma vyjednávat současně. Jaká je nejnižší možná cena, za kterou budou ČSA ochotné prodat letenku druhému pasažérovi? Vysvětlete.
- d) Uvažujme, že pro další let si letenku nekoupil nikdo a ČSA chce tento let zrušit. Vše ostatní zůstává stejné. Jaká je nejnižší možná cena, za kterou by pro ČSA bylo výhodné prodat jednu letenku na poslední chvíli? Vysvětlete.

Rozhodování a utopené náklady

The psychology of sunk cost (1985)

„Představte si, že jste ředitelem společnosti vyrábějící letadla. Rozhodl jste se pro vývoj „neviditelného“ letadla, které by běžné radary nebyly schopné detekovat. Rozpočet výzkumu je 10 milionů dolarů. Projekt je z 90 % hotový, když tu se dozvíte, že váš konkurent začíná nabízet neviditelné letadlo, které je podle všeho mnohem rychlejší a levnější, než bude to vaše. Měli byste investovat zbývajících 10 % zdrojů a projekt neviditelného letadla dokončit?“

Výsledky: 86 % osob odpovědělo v experimentu, že ano...

Komparativní vs. absolutní výhoda

Mike a Rachel pracují pro Harveyho v advokátní kanceláři Pearson Hardman. Harvey chce získat nového klienta. Proto potřebuje, aby Mike a Rachel vypracovali prezentaci na úvodní jednání s tímto klientem. Součástí jejich přípravy je i výpočet několika příkladů a tvorba powerpointové prezentace o 50 stranách. Pokud by **každý zpracovával úkol sám**, Rachel bude trvat příprava **prezentace 10 hodin**, **vypočtení příkladů** jí zabere **také 10 hodin**. Mike by **prezentaci** připravoval **20 hodin** a **výpočet** příkladů mu bude trvat **12 hodin**.

- a) **Kolik času zabere Rachel a Mikovi příprava**, pokud si práci rozdělí **rovnoměrně**, tedy **každý udělá polovinu příkladů a polovinu prezentace**?
- b) Existují zde nějaké absolutní výhody? Vysvětlete.
- c) Existují zde nějaké komparativní výhody? Vysvětlete.
- d) Kolik času zabere Rachel a Mikovi příprava, pokud využijí své komparativní výhody a každý se bude soustředit na jednu část, tedy jeden z nich udělá příklady a druhý prezentaci?
- e) Interpretujte rozdíl ve výsledku bodů a) a d).

Úkol 4: Komparativní vs. absolutní výhoda

Nyní se přesuneme od jednotlivců k mezinárodnímu obchodu. Předpokládejme, že Anglie a Španělsko mohou vyrábět sýr nebo chléb, a to při konstantních výnosech z práce. Předpokládejme, že každý ze států má k dispozici 10 milionů pracovníků, kdy každý z nich pracuje 40 hodin týdně. Při odpovědích vycházejte z následující tabulky, která tyto předpoklady shrnuje dvěma možnými způsoby (kterými taková úloha bývá zadána ve zkouškách).

Komparativní vs. absolutní výhoda

Předpokládejme, že každý ze států má k dispozici 10 milionů pracovníků, kdy každý z nich pracuje 40 hodin týdně.

	Počet hodin práce nutných na výrobu 1 jednotky		Počet jednotek vyprodukovaných jedním pracovníkem za 40 hodin	
	sýr	chléb	sýr	chléb
Anglie	1	4	40	10
Španělsko	4	8	10	5

- a) Jaké jsou náklady obětované příležitosti Anglie spojené s výrobou jednotky sýra? Jaké Španělska? Která země má komparativní výhodu v produkci sýra? Vysvětlete vztah mezi náklady obětované příležitosti připadající na výrobu sýra a chleba. Který ze států má komparativní výhodu v produkci chleba?

Komparativní vs. absolutní výhoda

Předpokládejme, že každý ze států má k dispozici 10 milionů pracovníků, kdy každý z nich pracuje 40 hodin týdně.

	Počet hodin práce nutných na výrobu 1 jednotky		Počet jednotek vyprodukovaných jedním pracovníkem za 40 hodin	
	sýr	chléb	sýr	chléb
Anglie	1	4	40	10
Španělsko	4	8	10	5

b) Nakreslete křivku hranice produkčních možností Anglie. Pokud budou chtít Angličané konzumovat 200 milionů jednotek sýra, kolik chleba budou moci konzumovat bez toho, aniž by ho museli nakupovat? Zakreslete tento bod na křivce hranice produkčních možností.

Komparativní vs. absolutní výhoda

Předpokládejme, že každý ze států má k dispozici 10 milionů pracovníků, kdy každý z nich pracuje 40 hodin týdně.

	Počet hodin práce nutných na výrobu 1 jednotky		Počet jednotek vyprodukovaných jedním pracovníkem za 40 hodin	
	sýr	chléb	sýr	chléb
Anglie	1	4	40	10
Španělsko	4	8	10	5

c) Každý stát souhlasí, že se bude specializovat na výrobu pouze jednoho produktu, a to toho, při jehož výrobě mají komparativní výhodu. Jaký je cenový rozsah, přepočteno na počet jednotek sýra za jednotku chleba, který budou oba státy považovat za výhodný a budou ochotné za něj obchodovat?

Kvíz

Doplňující slidy – mezní rozhodování

Pořídili jste si nová sluchátka za 3 000 Kč. Záhy jste zjistili, že vás z jejich používání bolí hlava, a proto jste je přestali používat. Bohužel je již nelze vrátit do obchodu. Máte tedy dvě možnosti: nechat je ležet doma v šuplíku či je prodat na aukro.cz za 1 000 Kč. Měli byste sluchátka prodat se ztrátou?

Doplňující slidy – lidé reagují na pobídky

Na přednášce jste si představili deset principů ekonomie, jedním z nich je, že lidé reagují na pobídky.

- a) Diskutujte, jaké je úsilí studentů (1- nejnižší až 10 – nejvyšší) u přípravy na zkoušku, pokud mají (i) jeden pokus, (ii) tři pokusy.
- b) Jaká bude ochota vyučujících přejít z ústního zkoušení na písemné testy – (i) jeden pokus, či (ii) tři pokusy.
- c) Diskutujte kladné a záporné stránky zkoušek s (i) jedním pokusem a (ii) třemi pokusy.
- d) Diskutujte kladné a záporné stránky ústních a písemných zkoušek.
- e) Jaký typ zkoušení je podle vás efektivní z pohledu vyučujících (university) a studentů.

Doplňující slidy – komplement vs. substitut

Během první přednášky bylo zmíněno, že semináře jsou komplement k přednáškám, a ne jejich substitut.

- a) Co to znamená? Vysvětlete.
- b) Jak to ovlivní vaše rozhodnutí účastnit se přednášek a seminářů?
- c) Přemýšlejte o různých příkladech komplementů a substitutů v reálném životě. Kdy má smysl mít jeden bez druhého?

Doplňující slidy – pozitivní vs. normativní tvrzení

Jako představitel státu máte kolem sebe mnoho poradců, mezi kterými jsou i ekonomové. Někteří mají pozitivní a někteří normativní pohled na věc.

- a) Jaký je rozdíl mezi pozitivním a normativním tvrzením?
- b) Uveďte příklad pozitivního a normativního tvrzení.
- c) Jako představitele státu by vás více zajímal normativní, či pozitivní pohled vašich poradců? Proč?

Náklady obětované příležitosti

Do Economists Recognize an Opportunity Cost When They See One? A Dismal Performance from the Dismal Science (2005)

Hacker: Humphrey to měl tušit a varovat mě.

Bernard: Nemyslím, že sir Humphrey rozumí ekonomice. Studoval klasickou filologii.

Hacker: A sir Frank z ministerstva financí?

Bernard: Obávám se, že ten je v chápání ekonomiky ještě více znevýhodněn, je to ekonom.

-Jistě, pane premiére (Skuteční partneři)

Náklady obětované příležitosti

Do Economists Recognize an Opportunity Cost When They See One? A Dismal Performance from the Dismal Science (2005)

Table 2. Opportunity Cost Survey Results.

	Number of Observations	Number Choosing Answer (Percent)
Answer is “A. \$0”	199	50 (25.1%)
Answer is “B. \$10”	199	43 (21.6%)
Answer is “C. \$40”	199	51 (25.6%)
Answer is “D. \$50”	199	55 (27.6%)